

zablyatarsolyt, mely ugyancsak arannyal átszótt biborbársonyból készült, de értékét jelentékenyen emelte, hogy külső felét gyöngyökkel varrták ki s el volt hintve drágakövekkel.

Mindezen tárgyak értékét eléggé mutatja, hogy Zsófia asszony, aki csakhamar Sárfői Gosztonyi István felesége lett, árukon meg tudott venni egy a rohonezi hegyben levő szőlőt és Szalonakon egy házat.

Ilona asszonnynak fiai, úgy látszik, életében nem pereskedtek nagybátyjok feleségével, de holta esvén, mikor a jószágai férje által a Gosztonyi-, másként Szelestei-, avagy Guáry-család kezébe jutottak, perrel akartak nagybátyjok javaihoz jutni. Guáry Miklós és felesége Dorottya asszony ugyanis, kikkel a Niczkilakyak pereskednek, a Gosztonyiak ivadékai. Felsőszelestei Gosztonyi Miklósnak Klára asszonytól két fia született, Szelestei Gergely és Guáry Ferencz. Ez utóbbinak a fiai Szelestei másként Guáry Miklós, aki Hollósi másként Csempez Dorkát vette feleségül és Bálint, kinek Klára asszony volt a házastársa. Ezekhez a névcserekhöz épen hozzáillik, hogy Filep Pál fiai is nevet változtattak s új jószágukról Tejfalui Niczkilakyaknak nevezték magokat.

SÖRÖS PONGRÁCZ.

Boros hordók mértéke. A szepesi kamara 1712-ben rendeletet adott ki „ut dolium vini 60 ollas et anthalium 30 contineret“. Miután pedig a hordók nem készültek a megszabott nagyságban, az 1718-ik évben a szepesi kamara útján a magyar helytartó tanács meghagyja Kassa városának, hogy a bodnárok a hordókat a régi nagyságban, „singulum vas 180 antiquarum seu ducentarum semi-veterum Budensium mediarum“ készítsék.

K. L.

Adalékok a magyar pénz történetéhez a XVI. században. Az 1540—45. években az akkori európai nagy bankház, Fuggerek és Thurzók közt bizonyos kölcsönökből és egyéb üzletekből kifolyólag nagyobb elszámolási ügy volt folyamatban, melynek jegyzőkönyve szerencsésen ránk maradt. ¹⁾

Ezen feljegyzésben, mivel természetesen a Fugger-czég mindenféle fajta európai pénzzel operált, roppant érdekes adatokat találunk a magyar és a külföldi pénz relációjára vonatkozólag.

Igy a rhénes forint és a magyar forint ez időben úgy viszonylanak egymáshoz, hogy 100 rhénes forint = 80 magyar forinttal. Egy r. frt = 70 r. kr. = 80 magyar dénárral.

Pl. Item 15 maii, anni 1542. Pro lorica quadam optima ex Norenberga trans missa, constat florenos octuaginta Renenses facit hungaricales fl. 64.

Vagy például 1545 júniusában 1961 forint 16½ krajczár rénes pénz értéke magyar pénzben:

¹⁾ Orsz. Lt. N. R. A. 419: 46.

1000 rénes frt	=	800 magyar frt	
900 „ „	=	720 „ „	
60 „ „	=	48 „ „	
1 „ „	=		80 magyar dénár
16 $\bar{5}$ „ kr.	=		12 magyar dénár
			{(1.5 rénes krajczárt elhanyagolva)}
lesz tehát		1569 magyar frt 02 dénár	(egy magyar frtban 90 dénár

lévén), ami a számadásban is ennek az összegnek felel meg.

Vagy: Item 21. decembris anni 1542. ad literas domini Alexii Thurzonis per Michaellem Mayllyn seruitorem dominorum Fuggerorum Viennae soluta et transmissa per seruitores ipsius domini Thurzonis pro medicinalibus per

Alexandrum literatum empsis soluti	flor.	6	er	16
Pro 52 vlnis telae sericiae vlgo taffota violacci coloris	„	26	„	—
Pro duabus peciis tele viridis	„	5	„	—
Pro tribus fuis auri filaci	„	4	„	30
Pro 4 scatulis	„	—	„	16
Ef pro vasculo dictas res includendo	„	—	„	16
				facit florenos 42 et 18

cruciferos (egy rénes frtban 60 kr. lévén)

A 42 frt (rénes) = 33 frt 60 dénár (magyar)

A 18 kr. = 14.4 „

tehát 33 frt 74.4 dénárt tesz ki az egész

összeg magyar pénzben.

Ami a magyar pénznek a birodalmi aranyhoz (coronati aurei) való viszonyát illeti, az a következő. Egy koronás arany = 90 rénes kajczár = 1 magyar forint és 20 dénár, azaz 110 magyar dénár. Kitünik ez a következőkből. Item vltimo die septembris anni 1542 soluti sunt Romae per dominum Quirinum Galler nomine domini Alexy Thurzonis ipsi reuerendissimo Francisco Thurzoni episcopo Nitriensi iuxta recognitionem eiusdem centum et quinquaginta Coronati aurei, singulis coronatis pro 90 cruciferis computatis facit, hungaricales fl. 180.

Tehát 1 m. frt 20 dénár \times 150 kor. arannyal = 180 m. frt.

1544-ben már jobban áll a koronás arany. Ekkor ugyanis egy kor. arany = 93 krajczárral = 1 magy frt és 24 dénárral. Ezen évben ugyanis Fugger Antal fizet Augsburgban bizonyos személyeknek „pro sumptibus et expensis“ 200 kor. aranyat, „qui faciunt, ad rationem nonaginta trium cruciferis“ 248 magyar forintokat, már pedig 1 frt 24 \times 200 ad csak 248-at, világos tehát, hogy 1 kor. arany csak 1 magy. frt és 24 dénár lehet.

1545-ben a koronás arany már ismét csak 90 kr.-t ér, megtudjuk ezt a következő följegyzésből:

Pro centum et octo spinolis aureis... soluti nouem coronati aurei

singulis scilicet coronatis pro 90 cruciferis computatis, kapunk 13 frt 30 kr. rénes pénzben.

Ha tehát a 90 kr.-t $\times 9 = 810$ kr. Mivel egy rénes forintban van 60 kr., a kapott eredményt hatvannal osztanunk kell $810 : 60 = 13$ frt és 30 kr. Az eredmény tehát helyes.

Más helyen (szintén ezen évben) 81.75 koronás arany 90 rénes kr.-al számítva = 122 frt 37 rénes dénár, vagyis 1 koronás arany = $1\frac{1}{2}$ rénes frt = 1 m. frt és 20 dénár.

Ami már most a magyar és lengyel pénz ekkori viszonyait illeti, az a következő: Egy lengyel frt = 30 lengyel garassal; 100 magyar dénár = 33 lengyel garassal. A feljegyzések közül egy helyen 12 frt 9.5 lengyel garas = 11 frt 19.5 magyar dénárral. A lengyel 12 frt 9.5 garas összesen 369.5 lengyel garasnak felel meg, ha ezt az összeget osszuk 33-al, 11 f. 19.5 dénárnyi összeget kapunk eredményül, tehát az átszámítás helyes.

Egy más helyen 313 lengyel frt és 9 garas = 284 m. frt 82 dénárnak van átszámítva.

DR. IVÁNYI BÉLA.

Magyar és osztrák arany I. Ferdinánd alatt. Vonatkozással az itt előadottakra, érdemes lesz megvizsgálni, vajjon a „coronatus aureus“ valvatiója megfelelt-e ezen pénz törvényes súlyának? Ezen kérdés megállapítására a következő támpontokkal rendelkezünk. A birodalmi arany a 16. század közepe táján egyenlő értékű volt az osztrák arannyal. Utóbbi pedig 80 darabjával veretett egy $23\frac{1}{2}$ karátos finomságú bécsi márkából.¹⁾ Tehát egy finom bécsi márka aranyból $80 \times \frac{288}{282} = 81.699$ darab került ki. Hazánkban a 23 karát 9 grán finomságú budai márkából ugyanakkor 69 darabot vertek,²⁾ vagyis $69 \times \frac{288}{285} = 69.624$ darab került ki a finom budai márkából. A két márka súlyát *Belházy* legutóbb³⁾ a következő modern méreteken állapította meg: a budai márka (*B*-vel jelölve) = 245.5845 gr., a bécsi márka (*W*) = 276.2826 gr. A magyar arany (*M*) színsúlya tehát $\frac{B}{69.624}$, a bécsi-é (*O*) = $\frac{W}{81.699}$. E kétnagyság nem egyenlő, úgy hogy, ha a magyar arany bizonyos dénárszámra becsülteztetett (*Belházy* táblázatos kimutatásai alapján 1542–1547 között 136, 1547–1575 között 140 magyar dénár), akkor az osztrák arany ennél kevesebb dénárral ért fel. Felállítván a két egyenletet

1) *Newald*. Das öst. Münzwesen unter Ferd. I. Wien, 1883. 132–133 l. (1524. évre vonatkozólag). „Item österr. Ducaten sollen auf ain Wiennisch markh geschroten werden bis in achtzig stuckh, vnnnd vierthalben vnnnd zwaintzig grad fein Gold halten.

2) *Belházy*. A régi magyar pénzverési súlymértékek. Selmeczbánya 1889. 9. l.

3) *Wiener Numismatische Zeitschrift*. XXVIII. kötet. 1896. 186–188 l.